

BIBLIOTECA...
... MINERVEI

233

GUY DE MAUPASSANT

40556 C

CEI DINTÂI
FULGI

TRADUCERE DE
N. N. BELDICEANU

No. 34
30 BANI

Numere apărute din Biblioteca „Minervei“

1. **M. Sadoveanu.** — Dudaia Margareta.
2. **L. Andreiew.** — Guvernatorul.
3. » » Nuvele.
4. **Prosper Mérimée.** — Carmen.
5. **M. Eminescu.** — Proza literară.
6. **T. Robeanu.** — Poezii postume.
7. **Alphonse Daudet.** — Scrisori din moara mea.
8. **Teodor Vârnav.** — Istoria vieții mele.
9. **Ioan Slavici.** — Spiru Călin.
10. **I. Rossignon.** — În Livadă.
- 11-12. **I. N. Potapenko.** — În slujba adevărată,
13. **N. N. Beldiceanu.** — Cea dintăiu iubire.
14. **Karl Emil Franzos.** — Vrajitoarea.
15. **C. Negruzzi.** — Traduceri în proză.
- 16-17. **N. V. Gogol.** — Taras Bulba. Vol. I și II.
18. **Al. G. Doinaru.** — Călugărul Gherasim.
19. **I. Slavici.** — Din valurile vieții.
20. **Camille Flammarion.** — Visuri instelate.
21. **Ivan Turgheniev.** — Povestiri vânătoarești.
22. **R. Festeticz.** — Țărături bizare.
23. **Grazia Deledda.** — Valurile vieții.
24. **Mumuleanu, Hrisoverghi, Cuciureanu.** — Scrieri alese.
25. **H. S. Olcott.** — Catechismul Bisericii Buddhiste de Miază-zi.
26. **Alphonse Daudet.** — Niverneza.
27. **Louis Jacolliot.** — În țara fachirilor.
- 28-29. **Prosper Mérimée.** — Colomba Vol. I și II.
30. **D-r Andrei Iliescu-Lespezi.** — Căsătoria față de știință.
31. **O. Pursch.** — Maestrii muzicanți.
32. **Fridtjof Nansen.** — Spre Pol.
33. **Artur Gorovei.** — Datinele noastre la naștere.
34. **Guy de Maupassant.** — Cei dintăi fulgi.
35. **Z. Bârsan.** — Nuvele.
36. **Scarlat Georgeseu.** — Cartea Poporului sau Drep-turi și Datorii.

CEI DINTAI FULGI

1-1505

516225L

BIBLIOTECA „MINERVEI”

No. 34.

GUY DE MAUPASSANT

Cei dintâi fulgi

TRADUCERE DE

N. N. BELDIȚEANU

516.225

BUCUREȘTI

«MINERVA», — Institut de Arte
Grafice și Editură. — Bulevardul
Academiei 3. — Edgar-Quinet 4.

1909

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»
BUCUREȘTI — B-DUL ACADEMIEI 3.

Reproducerea oprită

CEI DINTÂI FULGI

CEI DINTÂI FULGI

Drumul lung, pentru primblare al Croisette-i se încovoiază pe malul apei albastre. Colo, la dreapta, muntele Esterel intră până departe în mare. Pune zăgaz privirei, închizând zarea cu gingașul decor al nenumăratelor sale piscuri ascuțite și ciudate.

La stânga, insulele Sainte-Marguerite și Sainte-Honorat, culcate în apă, își arată spinările acoperite de brazi.

Și dealungul golfului larg, dealungul munților înalți cari împrejmuiiau târgul Cannes, stolul alb de vile pare adormit în soare. Casele se văd în depărtare, sămănate, de sus până jos, pe clina munților, însămănând puncte de zăpadă pe verdeața întunecată.

Porțile celor mai aproape de apă, dau spre drumul larg, de plimbare, pe care vin să-l

mângâie undele line. E vreme frumoasă și moale. E o zi caldă de iarnă, în care abia se simte un fior de răcoare. Peste zidurile grădinilor se văd portocalii și alămâii încărcăți cu fructe de aur. Cucoanele se plimbă agale pe nisipul aleii cu copiii, cari-și mână cercurile, ori vorbind cu bărbați.

Intr'o casă mică și cochetă, a căreia eșire dă în Croisette, răsare o femeie tânără. Se oprește o clipă ca să se uite la cei cari se plimbă, zâmbește și se apropie toropită de o bancă goală din fața mării. Ostenită că făcuse douăzeci de pași se așează gâfâind. Fața-i fără pic de sânge par'că e a unei moarte. Tușește și-și duce la gură degetele străvezii ca pentru a-și opri zguduirile cari o prăpădesc.

Privește cerul plin de soare și de rându-nele, piscurile ciudate ale muntelui Esterel, perdute în depărtare, și marea, care e aproape de tot, și-i atât de albastră, de liniștită și de gingașă.

Zâmbește din nou și murmură :

«O! ce fericită sânt.»

Cu toate acestea, știe c'are să moară, că n'are să mai vadă primăvara, că peste un an, aceiași oameni cari trec pe dinaintea ei, vor veni să răsufle aerul cald al acestor locuri dulci, pe acelaș drum, cu copii nițel mai răsăriți, cu inimile veșnic pline de nădejde, de dragoste, de fericire, pe când în fundul unui sicriu de stejar, biata ei carne, care i-a mai rămas încă, va putrezi și vor rămâne numai oasele ascunse sub rochia de mătăasă pe care a ales-o drept lințoliu.

Ea nu va mai fi. Toate bunurile vieței vor dăinui pentru alții. Nu vor mai fi pentru ea în vecii vecilor. Ea nu va mai fi. Zâmbește și soarbe, din toată puterea plămâilor ei bolnavi, adierile pline de mirezmele grădinilor, și stă îngândurată.

* * *

Iși aduce aminte. A măritat-o acum patru ani, cu un nobil, normandez. Eră un băiat voinic, cu umerele largi, mărginit la minte

și vesel. O luase pentru avere, fără ca dânsa să știe. Ar fi spus bucuroasă «nu». Ș'a făcut din cap că «da», ca să nu supere pe tătâni-său și măică-sa. Era Parisiană; veselă, fericită că trăește.

Bărbatul o duse la Castelul din Normandia. Eră o clădire mare, de piatră, veche de tot, împrejmuită cu copaci uriași. În față îți opreă privirile un zid înalt de brazi. La dreapta, printr'un luminiș, se vedeà o câmpie, care se întindeà goală până la fermele ce se zăreau hăt departe. Pe dinnaintea barierii, un drum, ce tăia câmpia de-a curmezișul, și dădeà în șosea, care eră la depărtare de trei kilometri.

O! își aduce aminte de toate : de sosirea ei acolo, de întâia zi petrecută în locuința cea nouă și apoi de viața ei singuratică. Când s'a coborît din trăsură, s'a uitat la casa bătrână și-a zis râzând :

«Nu e veselă.»

Bărbatu-său a prins a râde și a răspuns :

«Am venit acum aici, s'a isprăvit. Ai să vezi. Eu nu mă plictisesc niciodată.»

La început dânsa ș'a trecut vremea cu așa-

zatul odăilor. Asta a ținut o lună 'ntreagă. Cu treburile neînsemnate ale gospodăriei, cari îți iau însă toată vremea, zilele treceau una după alta. Invăță prețul și însemnătatea mărunțișurilor vieții. Văzu că poți să te îngrijești cu cât se vând ouăle, pe cari le ei cu câteva parale mai mult sau mai puțin, după vreme.

Era vară. Se ducea în țarină să vadă secerând. Veselia soarelui nu lăsa să-i moară bucuria inimii.

Veni toamna și bărbatu-său începu a se duce la vânătoare. Pleca dimineața cu cei doi câni ai lui, Mèdar și Mirza. Și ea rămânea singură; dar de altfel plecarea lui Henry n'o întrista. Cu toate acestea, îl iubea, însă nu simțea lipsa lui. Când se întorcea, mai cu seamă pe câni îi mângâia. Căta de ei, în fiecare seară, cu o dragoste de mamă, îi dezmerda mereu, îi boteza cu mii de nume dulci, cari nu-i dădea niciodată prin gând să i le spue bărbat-său.

Dânsul îi vorbea mereu de vânătorile sale. Li spunea în ce locuri a dat de prepeliți; se mira că nu găsise epuri în trifoiul lui Ioseph Ledentu, ori părea mânios foc de chipul cum

vâna Lechapelier din Havre, care s'așinea întotdeauna pe hatul moșiei ca să impuște vânatul stârnit de el, Henry de Parville.

Ea răspundeà gândindu-se la altceva :

«Da, ai dreptate, asta nu se face.»

Veni iarna, eara rece și ploioasă cum îs ernele în Normandia. Ploile grozave, cari nu se mai isprăveau, cădeau pe ardesia acoperișului mare și ascuțit, ce se înălța ca un tăiuș spre cer. Drumurile păreau niște râuri de noroi ; șesurile, un câmp de noroi, și nu se auzea nici un zgomot, — numai vuetul ploii ; nu se vedea nici o mișcare, — numai un vârtej de ciori care se desfășura ca un nor, se lăsà undeva pe câmp, și apoi se înălța.

La ceasurile patru armata dihăniilor întuncate și zburătoare venea și se așeza pe fagii uriași, din partea stângă a castelului, dând țipete asurzitoare. Aproape vreme de un ceas zburau din vârful în vârful, păreau că se războesc, croncăneau, învăleau ramurile cenușii într'o mreață neagră.

Dânsa privea, cu inima strânsă, pătrunsă de melancolia de moarte a nopții care se cernea peste câmpia pustie.

Apoi suna ca să-i aducă lampa, și se apropia de foc. Ardea grămezi de lemne fără să izbutească să încălzească odăile uriașe cu pereții umezi. Ii era toată ziua frig, unde se ducea: în salon, în sufragerie, în odăea ei. I se părea c'o pătrunde frigul până'n oase. Bărbat-său s'arătă numai la masă, căci de dimineață până'n seară umblă după vânat, ori își căuta de seminți, de arături, de toate treburile moșiei.

Se întorcea vesel și plin de noroi și-și frecă mâinile zicând:

«Ce vreme afurisită!»

Ori:

«Bine-i să ai foc!»

Sau de multe ori întrebă:

«Ce mai zici astăzi? Ești mulțumită?»

Dânsul era fericit, zdravăn, nu dorea nimic, căci se împacă cu viața aceasta simplă, sănătoasă și liniștită.

În Decembrie, când prinse a ninge, începù așa de tare a o chinui frigul din castel, din străvechiul castel pe care-l pătrunsesese răceala veac cu veac, cum îi pătrunde pe oameni an

cu an, că îl întrebă, într'o zi, pe bărbatu-său:

«Nu-i așa, Henry, c'ar trebui să pui aici un calorifer ; s'ar usca pereții. Crede-mă că tremur de frig de dimineață până'n seară.»

Dânsul rămase, mai întâi, înmărmurit la gândul ciudat de-a așeza un calorifer în castel.

s'ar fi părut mai firesc să le dea de mâncare câinilor în talere de argint. Și izbucni într'un hohot uriaș, din toată puterea plămâilor, zicând :

«Un calorifer aici ! Un calorifer aici ! A ! a ! a ! ce glumă minunată !.

— Crede-mă, dragă, că îngheți aici ; tu nu bagi de seamă fiindcă nu stai nici odată locului, dar îngheți aici.»

Dânsul răspunse, râzând mereu :

«Am venit aici, acù s'a isprăvit ; și de altfel e minunat pentru sănătate. Ai să te faci mai zdravănă. Ce Dumnezeu, nu sântem doar Parisieni, ca să trăim în jaratic. Ș'apoi, iată, că bate primăvara la ușă.»

La începutul lui Ianuarie, o izbî o nenorocire mare. Tatăl și mama ei muriră din pricină că se răsturnară cu trăsura. Dânsa se duse la Paris pentru înmormântare. Și numai durerea-i fu tovarășă vreme de șase luni aproape.

La urma urmei, farmecul zilelor minunate o trezi și trăi într'o moleșală tristă până 'n toamnă.

Când veni iar frigul, pentru întâia oară se gândi la anii negri cari vor veni. Ce va face? Nimic. Ce o mai așteaptă deacum? Nimic. Ce dorință, ce nădejde mai putea să-i învioreze inima? Nici una. Un doctor, pe care-l întrebuse, îi spusese că nu va avea niciodată copii.

Frigul eră și mai aspru, și mai pătrunzător ca anul trecut, și-o chinuia mereu. Întindea spre flăcările mari mânele tremurătoare. Focul năstrușnic îi ardea fața; însă i se părea că i se strecurau prin spate suflări înghețate, că-i pătrundeau între carne și rochie, și tremura din creștet până 'n tălpi.

Parcă se selășluiseră în odăi suflări nenumărate, niște suflări vii, viclene, îndârjite ca

niște dușmani. Da peste ele în fiecare clipă; le simțea necurmat răsuflarea haină, când pe față, când pe mâni, când pe gât.

Iar pomeni de calorifer; dar bărbatu-său o ascultă ca și cum i-ar fi cerut luna.

Așezarea unicalorifer la Parville, i se părea tot așa de cu neputință ca și aflarea petrei filozofale.

Ducându-se într'o zi la Rouen pentru niște daraveri, îi aduse nevستی-sa o mangalniță mărunță de aramă, căria dânsul îi zicea râzând: «calolifer portativ» socotind că deacum n'are să-i mai fie niciodată frig.

Cătră sfârșitul lui Decembrie, dânsa înțelese că nu putea trăi mereu astfel, și într'o seară, la masă, întrebă:

«Spune-mi, dragă, n'o să mergem, înainte de-a se disprimăvara, să stăm o săptămână ori două, la Paris?»

Dânsul se miră:

«La Paris? la Paris? Da' ce să facem? A! nici de vorbit! E foarte bine aici, la noi, acasă. Ce gânduri caraghioase ai tu câteodată.»

Dânsa murmură:

«Ne-am mai distra și noi nișel.»

El nu înțelegea :

«Ce-ți trebuie ție : teatre, sindrofii, prânzuri în oraș, ca să te distrezi ? Când ai venit aici, știai, cu toate acestea, bine, că nu te puteai aștepta la astfel de distracții !»

Și după vorbe și după chipul cum i le spusese văzu c'o mustră și tăcu. Eră sfioasă și blajină, nu se răzvrătea niciodată și n'avea voință.

În Ianuarie se așternu un ger cumplit, și zăpada acoperi pământul. Într'o seară, cum privea nourul mare și rotitor de ciori, ce impresura copacii, începu, fără de voea ei, a plânge.

Barbată-său intră și întrebă mirat ;

«Da ce ai, mă rog?»

Dânsul eră fericit, cu desăvârșire fericit, căci nu visase nici odată altă viață, alte plăceri. Se născuse și crescuse în locurile acestea triste.

Se simțea la largul lui, în casa sa, și trupului și minței îi eră îndămână aici.

Dânsul nu-înțelegea cum poate cineva să dorească întâmplări neobișnuite, să-i fie sete de bucurii schimbătoare, nu-i intra lui în minte cum de e cu putință să nu li se pară

firesc, la unele ființi, să stea în același loc tot anul ; parcă nici habar n'avea că multora, primăvara, vara, toamna și earna, le place în fiecare loc în alt chip.

Dânsa nu putu rosti nici o vorbă, și-și șterse repede ochii. Apoi murmurâ, la urma-urmei, perdută.

«Îs... îs... îs... cam tristă... mi-i cam urât...»

Dar se sperie că rostise vorbele acestea, și adăugă repede :

«Ș'apoi, mi-i... mi-i cam frig.»

Dânsul, când o auzi astfel, se supără :

«A ! da'... mereu te gândești la colorifer. Ei comedie, da nu vezi că n'ai avut nici guturai de când ești aici.

* * *

Când veni noaptea, se sui la dânsa în odae, — căci ceruse să aibă odaea ei, — și se culcă. Până și'n pat îi erà frig. Iși zicea :

«Veșnic are să fie așa, veșnic, până când oi închide ochii.»

Și se gândeà la bărbatul ei. Cum de-a putut să-i spue vorbele acestea :

«N'ai avut nici guturai de când ești aici.»
Trebue, vrasăzică, să fie bolnavă, să tușească,
ca să se încredințeze dânsul că suferă!

Și-o cuprinse mânia, o mânie grozavă de
ființă slabă, sfioasă.

Trebue să tușească. Atunci, de bună seamă,
c'are să-i fie milă de ea. Bine, atunci are să
tușească; are s'o audă tușind; are să trebu-
ească să aducă doctorul; lasă, dacă n'ovedea-o
bărbată-său tușind!

Se coborâse din pat, cu picioarele goale, și
un gând copilăresc o făcù să zâmbească:

«Vreau să am calorifer și-am să am. Am
să tușesc atâta că n'are să aibă încotro, are
să trebuiască să pue.»

Și se așeză, aproape goală, pe un scaun.
Așteaptă un ȝeas, două. Tremura; dar nu
răcea. Atunci se hotărî să facă ori și ce, ca
să se îmbolnăvească.

Eși, binișor, din odae, scoborî scara și des-
chise ușa care da în grădină.

Pământul, acoperit de zăpadă, părea mort.
Dânsa întinse, dintr'odată, piciorul gol și-l cu-
fundă în spuma aceasta ușoară și înghețată.
O înfiorare de frig, dureroasă ca o rană, i se

ridică până 'n inimă ; totuși întinse și cellalt picior, și începù să coboare încet treptele.

Apoi păși peste pajiștea acoperită cu omăt, zicându-și.

«Am să merg până la brazi.»

Mergea cu pași mărunți, gâfâind, innăbușindu-se de câteori își îngropa piciorul gol în zăpadă.

Atinse cu mâna cel dintâi brad, ca pentru a se încredința ea însăși că și-a îndeplinit în întregime planul ; și, după asta, se întoarse. De două-trei ori crezù c'are să cadă, — atât de amorțită și de istovită erà. Totuși, înainte de-a intra, se așeză în spuma aceasta înghețată și luă chiar și-și frecă peptul.

Apoi întră și se culcă. La un ceas, după asta, i se părù că are un furnicar în gât. Alte furnici îi alergau de alungul mădularilor. Cu toate acestea, adormi.

A doua zi tușea, și nu se putù scula din pat. Capătă o aprindere de plămâi. Aiurâ și în aiurarea sa cereà un calolifer. Doctorul cerù să-i pue. Henry se învoi; dar își călcă cu necaz pe inimă.

Nu fu de chip să se însănătoșeze. Plămâii bolnavi de tot îi puneau viața în primejdie.

«Dacă stă aici, zise doctorul; n'ajunge până la iarna viitoare.»

O trimise la sud.

Se duse la Cannes, simți mângâerile soarelui, îndrăgi marea, răsuflă aerul încărcat de mirezmele portocalilor înfloriți.

Apoi, când se desprimăvără, se întoarse la nord.

Dar dânsa trăea acum mereu cu frica'n spate că se va îndreptă, veșnic se gândea cu teamă la ernile lungi din Normandia; și cum vedeă că-i mai bine, deschidea, noaptea, fereastra, gândindu-se la dulcele țărături ale Mediteranei

De-acù are să moară; știe. E fericită. Deschide un jurnal pe care nu l-a mai deschis niciodată și cetește titlul acesta: «Cei dintâi fulgi la Paris.»

Se înfioară, ș'apoi zâmbește. Privește colo departe, munții Exterel, cari în lumina asfințitului se schimbă în trandafiriu; privește cerul nemărginit și albastru, nespus de albastru, și se ridică.

O ia spre casă cu pași înceți, oprindu-se numai ca să tușească, căci stătuse până prea târziu afară și-i fusese cam frig.

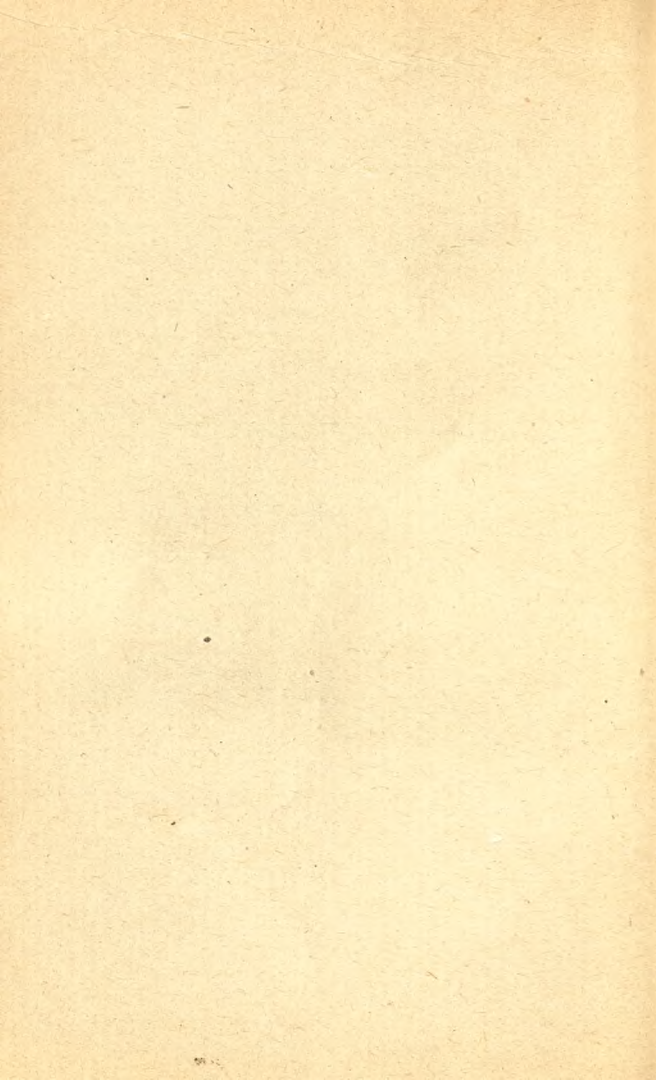
Găsește o scrisoare de la soțul ei. O deschide zâmbind și citește :

«Scumpa mea prietenă,

Nădăjduesc că-ți merge bine și că nu-ți pare tocmai rău după frumoasele noastre locuri. De câteva zile pe la noi e un pui de ger minunat, semn c'o să ningă. Mie îmi place la nebunie vremea asta și îți închipuiești că n'am de loc de gând să aprind blăstămatul tău de calorifer...»

La gândul că tot a avut caloriferul, se oprește fericită din citit. Dreapta, care ține scrisoarea, îi cade încet pe genunchi, și-și duce mâna stângă la gură, ca pentru a-și potoli tusa îndărătnică ce-i sfâșie peptul.

CINE ȘTIE?

CINE ȘTIE?

I.

Doamne! Doamne! Am să scriu, în sfârșit, ce mi s'a întâmplat! Dar am să pot? Am să îndrăznesc? E atât de ciudat, atât de neînțeles, atât de nebunesc!

Dacă n'ași fi sigur de ce-am văzut, dacă n'ași fi sigur că n'a fost la mijloc nici o lipsă în judecata mea, nici o greșală în dovezile mele, nici un gol în înlănțuirea neînduplecată a celor văzute de mine, m'ași crede un halucinat, ași socoti că's jucăria unei năluciri ciudate. La urma urmei, cine știe?

Acum mă aflu într'o casă de sănătate; dar am intrat de bună voe, fiindcă sînt prevăzător, fiindcă mi-i frică. Nuna: ai un singur om știe ce mi s'a întâmplat, doctorul de aici. Am

să scriu tot. Nu prea știu de ce? Ca să-mi răcoresc sufletul, căci simt în mine ca un vis cumplit, cea ce-am văzut.

Iată :

Am fost întotdeauna un singuratic, un visător, un fel de filosof care trăește departe de lume, gata ori când să facă cuiva un bine, mulțumit cu puțin, un filozof care nu le poartă necaz oamenilor și nu pizmuește cerul. Am trăit pururea singur, din pricină că lumea strecoară în mine un fel de rușine. Cum s'o lămuresc ? N'ași putea. Nu mă feresc de lume, vorbesc, mănânc cu prietenii, dar când îi știu de multă vreme lângă mine, chiar cei mai buni, mă plictisesc, mă obolesc, mă supără, și simt crescând în mine, chinându-mă, dorința de ai vedea că pleacă ori de-a mă duce, de-a fi singur.

Dorința aceasta e mai mult de cât o năzuință, e o nevoie neînvinsă. Și dacă cei cu cari sânt nu s'ar duce, dacă ar trebui, nu să ascult, dar să aud, fără voe, multă vreme încă, ce vorbesc, mi s'ar întâmpla, fără îndoială, o nenorocire. Ce ? A ! cine știe ? Poate numai așa leșina ? da ! de bună seamă !

Imi place atât de mult să fiu singur, că

nu pot suferi nici să doarmă alții subt acoperemântul meu; n'am putut să`stau în Paris, fiindcă acolo mor pe nesimțite. Mor sufletește, și mulțimea aceasta mare care furnică în toate părțile, care trăește împrejurul meu, îmi chinuește trupul și nervii chiar și atunci când doarme. A! somnul altora mă chinuește mai mult ca vorbele. Și nu pot, Doamne ferește, să mă odihnesc când știu că sânt, când simt îndărătul unui zid, vieți cufundate în noaptea aceasta a minții ce veșnic se întoarce.

De ce sânt astfel? Cine știe? Pricina este poate simplă de tot: mă obosește foarte repede tot ce nu se petrece în mine. Și sânt mulți oameni ca mine.

Sântem două feluri de oameni pe pământ. Acei cari au nevoie de alții, acei cărora lumea le alungă urâtul, îi face să-și uite necazurile, îi odihnește, iar singurătatea îi istovește, îi prăpădește, ca urcarea unui ghețar grozav ori trecerea printr'un deșert, și acei pe cari lumea, din potrivă, îi obosește, îi plictisește, îi stingherește, îi ucide, pe când singurătatea îi liniștește, și lăsându-le gândurile să colinde în voea lor, le revarsă odihna în toată ființa.

În sfârșit, așa 's oamenii : unii sânt făcuți să trăiască în afară, alții în ei însăși. Luarea mea amite se așintește puțin asupra lucrurilor din afară și ostenește repede, și cum ajunge la granițele ei, simt în tot trupul și în toată mintea o greutate nesuferită. Din pricina această îmi leg sufletul, mi l'am legat puternic, de lucrurile neînsuflețite, cari au pentru mine o însemnătate de ființi, și casa mea a ajuns, ajunsese, o lume unde duceam o viață singuratică și harnică, în mijlocul lucrurilor, a mobililor, a bibelourilor, cu cari mă obișnuisem și cari plăceau ochilor mei ca niște fețe.

Mi-am umplut odăile încetul cu încetulle-am împodobit, și mă simțeam înlăuntru mulțumit, împăcat, fericit ca în brațele unei femei cum se cade a căreia mângâieri obișnuite au ajuns o nevoie liniștită și dulce.

Îmi făcusem casa aceasta într'o grădină minunată, departe de drumuri, la bariera unui oraș unde puteam găsi lume când voiam câte odată. Toate slugile mele se culcau într'o casă depărtată, în fundul grădinei de zarzavat care eră împrejmută cu un zid înalt,

În singurătatea locuinței mele pierdute, ascunse' înecate sub frunzarele copacilor înalți, vâlul de întuneric al nopților, erà atât de odihnit, îmi strecura în suflet atâta fericire, că în fiecare seară, nu mă înduram să mă așez în pat, și stam în cumpănă ceasuri dearându-l.

În ziua aceia se jucase la teatrul din oraș *Sigurd*. Pentru întâia oară auzisem drama aceasta musicală, feerică, minunată și mi plăcuse strașnic.

Veneam pe jos, voios, cu capul plin de fraze răsunătoare și cu ochii stăpâniți de icoane gingașe. Erà întuneric, dar așa de întuneric' că deabia zăriam șoseaua, și erà de mai multe ori să cad în șanț. De la barieră la mine, e aproape un kilometru, poate mai mult, — să tot faci douăzeci de minute, mergând agale. Erà pe la ceasurile unu, ori unu și jumătate ; cerul se lumină nițel în fața mea, și se ivi crai-nou, jalnicul crai-nou al celui din urmă sfert al luni.

Crai-nou al celui dintâi sfert acel care se ridică la patru ori cinci ceasuri seara, e limpede, vesel, argintiu ; dar acel care se înalță după miezul nopții, e roșu, posomorât, neli-

niștitor, — parc' ar fi crai-nou al Sabatului. Toți acei cari fac din noapte zi, trebuie să fi băgat de seamă aceasta. Cel dintâi, chiar dacă e subțire ca un fir, aruncă oleacă de lumină veselă, care-ți umple inima de voe bună, și zugrăvește pe cer umbre hotărâte; cel din urmă, abia ș'aruncă lumina, care e gata par'că să moară, și-i atât de mohorâtă, că mai nu face umbră.

Zării în depărtare grădina întunecată, și nu știu de unde imi veni un fel de turburare la gândul că voi intra acolo. Imi încetini pașii. Nu erà nici pic de vânt. Pâlcul mare de copaci părea un mormânt în care îmi erà înmormântată casa.

Ridicai cumpăna și intrai în aleea lungă de sicomori, care mergea spre casă, boltită, ca un tunel înalt; treceam printre ziduri de copaci și ocoleam pajiștile în cari straturile de flori însemnau, în întunericul mai alburii, pete rotunde de culori nelămurite.

Pe când mă apropiam de casă, mă cuprinse o turburare ciudată. Mă oprii. Nu se auzea nimic; nici-o adiere prin frunzare. «Ce am dar?» mă gândii. De zece ani mă întor-

ceam astfel, și nu simțisem niciodată, nici cea mai mică neliniște. Nu mi-eră frică. Niciodată nu mi-a fost frică, noaptea. Dacă aș fi văzut pe cineva, un găinar, un tâlhar, aș fi simțit, dintr'odată, în tot trupul o mânie năprasnică și aș fi sărit asupra lui, fără să stau la gânduri. Eram, de altfel, înarmat. Aveam revolverul. Dar nu-l atingeam, căci voeam să mă împotrivesc înrâurii fricei care încolțește în mine.

Ce era? O presimțire? Presimțirea misterioasă care cuprinde simțurile oamenilor când au să vadă ceva ciudat? Cine știe? Cu cât m'apropiam, simțeam în pele niște tresăriri, și când fui în fața zidului, cu obloanele închise, ale casei cele mari, simții că trebuie să stau câteva minute, mai întâi, și pe urmă să deschid ușa și să intru. Și mă așezai pe o bancă, sub fereștrile salonului. Stătui acolo, cam neliniștit, cu capul rezemat de zid, cu ochii la umbra frunzarelor. La început, nu mi se păru nimic neobișnuit împrejur. Imi văjâiau urechile, dar asta mi se întâmplă des.

Mi se părea, uneori, că aud trecând trenuri,

că aud sunând clopote, că aud pășind un norod întreg.

Și încurând; vâjâitul acesta ajunsese mai lămurit, mai hotărît. Mă înșelasem. Nu eră zumzetul obișnuit al sângelui, care făcea să-mi vuească urechile, ci un vuet cu totul deosebit, și foarte nelămurit cu toate acestea, care venea, fără îndoială, din casă.

Auzeam zgomotul acesta prin perete, zgomotul acesta necurmat, mai degrabă o frământare, de cât un vuet, ca și cum ar fi mișcat cineva, cu băgare de seamă, o grămadă de lucruri, ar fi hurducat toate mobilile, le-ar fi schimbat locul, le-ar fi târît încetinel.

O! m'am îndoit o bucată de vreme și încă mult, că, într'adevăr, nu mă înșală auzul. Dar lipind urechea de un oblon, ca să aud mai bine frământarea ciudată din odăile mele, văzui limpede că se petrecea ceva neobișnuit și neînțeles. Nu mi-eră frică însă — cum să spun?... rămăsesem înmărmurit de mirare. Nu-mi pregăteam revolverul, — căci îmi spunea inima că n'aveam nevoie.

Așteptai. Așteptai mult, cu mintea limpede; dar grozav de neliniștit, și nu puteam să

mă hotărâsc la nimic. Așteptai, în piceoare, ascultând, mereu, zgomotul care creștea și ajungea câteodată un vuet cumplit, ce părea că se schimbă într'un tunet de nerăbdare, de mânie, de răzvrătire tainică.

Și deodată îmi fu rușine de mișelia mea, luai legătura de chei, îmi alesei cheea care-mi trebuia, o vârii în broască, o întorsei de două ori și împingând ușa din toate puterile, o trântii de perete. Izbitura răsună ca o detunătură de pușcă și iată că la bubuitura aceasta răspunse, din rândul de sus până'n cel de jos, un vuet uriaș. Fu atât de pe neașteptate, atât de năprasnic, atât de asurzitor, încât mă dădui câțiva pași îndărăt, și măcar că simțiam și acum că e zadarnic, scosei din toc revolverul.

Mai așteptai, o! numai nițel. Deosebeam acum niște pași ciudați pe scară, pe parchet, pe covoare, — nu erà, însă, zgomot de încălțeri, de ghete, ci de cârji de lemn și de cârji de fer cari răsunau ca niște țimbale. Și numai ce zării, deodată, în pragul ușei, un jeț, jețul meu cel mare, în care ceteam, — eșea legănându-se. O luă prin grădină.

După el se luară altele, cele din salon, apoi canapelele cele scunde, târîndu-se pe labele lor scurte, ca niște crocodili, pe urmă toate scaunele, cu sărituri de capre, apoi taburetele mici, cari fugeau ca niște epuri.

O! ce tare m'am speriat! M'am strecurat într'un tufiș și am rămas cinchit acolo, uitându-mă mereu cum îmi trec pe dinaintea mobilele; se duceau toate, una după alta, răpede ori încet, după cum erau de mari și de grele.

Pianul, un pian de cele mari, cu coadă, trecu într'un galop de cal care și-a luat vânt, și cu un murmur de cântec în pânțece, lucrurile cele mai mici: periile, cristalurile, paharele, — pe cari lumina lunii punea străluciri fosforice de licurici, — lunecau pe nisip ca niște furnici. Stofele se târau, întinse dea curmezișul, asemenea unor caracatiți de mare. Văzui răsărind biuroul, o raritate din veacul trecut, în care mi-erau toate scrisorile întreaga poveste a inimii mele, — o dragoste veche din pricina căria am suferit mult, — și mai erau și niște fotografii.

Dintr'odată, nu-mi mai fu frică, mă răpezii

și-l prinsei cum prinzi un tâlhar, cum prinzi o femeie care fuge; dar alerga așa de tare, că cu toate sforțările și mânia mea, nu putui nici să-i încetinesc fuga. Cum mă încordam, ca un eșit din minți, să opresc puterea aceasta cumplită, căzui la pământ luptându-mă s'o țin în loc. Atunci mă rostogoli mă târîi pe nisip, și mobilele, care veneau în urmă, și începură a trece peste mine ș'ami călca picioarele de mi le striveau, — și când îl lăsai, celelalte lucruri, trecură peste trupul meu ca o năvală de soldați călări peste un soldat căzut de pe cal.

Și nebun de spaimă, izbutii să mă târăsc din aleea largă și să mă ascund, din nou, între copaci, ca să privesc cum să fac nevăzute cele mai neînsemnate lucruri, cele mai mărunte, cele mai nebăgate 'n seamă, cele pe cari nici nu le știam.

Apoi auzii departe, în casă, care răsună acum ca o casă pustie, un vuet năprasnic de uși ce se închideau izbindu-se din rândul de sus până în cel de jos, până când se închise, la urmă, și ușa de la sală, pe care,

smintitul de mine, o deschisesem eu singur de plecaseră lucrurile.

O luai și eu la fugă către oraș, și mă liniștii numai când ajunsei pe străzi și întâlneai oameni întârziați.

Am sunat la ușa unui otel la care mă cunoșteam. Mi-am scuturat, cu mâinile, hainile de praf, și am spus că mi-am pierdut legătura de chei, între cari era și cheia de la grădina cu zarzavat, unde se culcau slugile, într-o casă singuratecă, în jurul căreia se înălța un zid, care îmi apăra fructele și legumele de mușterii de noapte.

M'am culcat în patul care mi l-a dat, și m'am acoperit până peste ochi cu plapuma. Dar nici cât ai scăpăra nu m'a furat somnul, și am așteptat să se facă ziua, ascultând cum îmi zvâcnește inima. Poruncisem să dea de veste servitorilor mei, cum s'o face ziua, și feciorul din casă bătutu la ușa, la șapte cesuri dimineață.

Părea speriat :

«S'a întâmplat mare comédie astă noapte, zice.

— Ce ?

— V'a furat toate lucrurile, tot, tot, până și cele mai mărunte.»

Vestea asta mă bucurâ. De ce ? cine știe ? Eram cu desăvârșire stăpân pe mine, știeam bine c'am să pot ascunde, că n'am să spun la nimeni ce-am văzut, c'am să tănuiesc, c'am să îngrop tot în sufletul meu, ca pe o taină grozavă. Răspunsei :

«Atunci tot ei mi-au furat și cheile. Trebuie vestită, acum îndată, poliția. Mă scol și te-a-jung din urmă îndată mare.»

Cercetarea ținù cinci luni. Nu se aflâ nimic, nu se găsi nici cel mai mărunț bibelou, nici cea mai mică urmă a tâlharilor. Doamne ! Dacă ași fi spus ce știam. Dacă ași fi spus, m'ar fi închis pe mine, nu pe hoți, ar fi închis pe cel care a putut vedea asemenea lucru. O ! am izbutit să tac. N'am să-mi mai mobilez casa. Ar fi de prisos. S'ar întâmpla, din nou, la fel.

N'am mai vrut să mă duc acasă, și nu m'am mai dus. N'am mai văzut-o de atunci.

M'am dus la Paris, am stat la otel și i-am întrebat pe doctori despre starea mea ner-

voasă, care mă îngrijea tare, din noaptea cu spaima.

Dânșii îmi spuseră să călătoresc. Le ascultai sfatul.

II.

Mă dusei, mai întâi, în Italia. Soarele îmi făcu bine. Timp de șase luni am rătăcit de la Geneva la Veneția, de la Veneția la Florența, de la Florența la Roma, de la Roma la Neapole. Apoi am cutreerat Sicilia, minată și din partea priveriștilor și dintr'a monumentelor, relieviu rămas de la Greci și Normanzi. M'am dus în Africa am străbătut liniștit deșertul întins, galben și pașnic, în care colindă cămili, gazele și Arabi rătăcitori; unde în aerul ușor și străveziu, nu plutește nici un duh necurat, nici noaptea, nici ziua.

M'am întors în Franța, prin Marsilia, și cu toată veselia provansală, lumina mai mică a cerului mă întristă. Simții întorcându-mă înapoi, turburarea ciudată a unui bolnav care se crede vindecat și o durere tainică îi spune că isvorul răului n'a secat.

Apoi mă întorsei iar la Paris. După o lună, începui să mă plictisesc. Era toamna și voii să fac, înnainte de-a veni earna, o plimbare prin Normandia, pe care n'o mai văzusem niciodată.

Bine înțeles, m'am dus, mai întâi, la Rouen și vreme de opt zile am hoinărit desfătat, vrăjit, peste măsură de încântat, în orașul acesta din veacul de mijloc, în muzeul acesta, uimitor, de monumente gotice, minunate.

Și într'o seară, pe la ceasurile patru, pe când tocmai intram într'o uliță ciudată, unde curgea un râu negru ca cerneala, căruia îi zicea «Apa lui Robec», luarea mea aminte, ațintită la înfățișarea curioasă și străveche a caselor, fú, dintr'o dată, atrasă de un șir de prăvălii de lucruri vechi.

A! au nimerit-o bine negustorii aceștia murdari, în hudița asta fantastică, deasupra apei întunecate, subt acoperișurile ascuțite de olane și de ardezie, pe cari mai scârțieau încă moriștele rămase din vremurile de demult!

În fundul prăvăliilor negre, se vedeau îngrămădite sipete sculptate, faianțe de Rouen, de Nevers, de Moustiers, statui zugrăvite,

unele de stejar, criști, fecioare, sfinți, podoabe de biserici, patrafire, odăjdii, — până și vase sfinte și un tabernacol de lemn aurit din care se mutase Dumnezeu. O! ce ciudate hrube în casele acestea înnalte, în casele acestea mari, pline, din pivniți până'n poduri, cu tot felul de lucruri, cari parcă își trăiseră traiul, și de și le muriseră stăpânii firești, trecuse veacul, vremea și moda lor, — trăiau ca să le cumpere, ca pe niște ciudățeni, urmașii.

În cetatea asta de lucruri străvechi, mi se trezi dragostea de bibelouri. Umblam din prăvălie în prăvălie, trecând din doi pași punțile, întruchipate din patru scânduri putrede de peste undele desgustătoare ale apei lui Robec.

Vai! ce zguduire am simțit! Lângă o boltă plină de lucruri, care părea întrarea criptelor unui cimitir de mobile vechi, iată unul dintre cele mai frumoase dulapuri ale mele. M'am apropiat tremurând din creștet până'n tălpi, tremuram așa de tare că nici nu îndrăzneau să-l ating. Întindeam mâna și stam la gânduri. Eră dulapul meu cu toate acestea: un dulap,

Ludovic al XIII-lea, fără pereche, pe care l-ar fi cunoscut oricine l'ar fi văzut o singură dată... Aruncându-mi, deodată, ochii nițel mai departe, spre fundul mai întunecos al gangului acestuia, îmi zării trei jețuri cu broderii în cruciuliți, și, mai departe, cele două mese, Henri al II-lea, atât de rare, că veneau să le vadă tocmai de la Paris.

Gândiți-vă ! gândiți-vă cum mi-era sufletul ! Și mergeam înnainte, cu inima înghețată, prăpădită, dar mergeam, căci îs îndrăzneț, pășeam înnainte, cum pătrundeà un cavaler, din vremurile pline de întuneric, într'o casă fermecată. Imi găsi, pas cu pas, toate lucrurile : policandrele, cărțile, tablourile, stofele, armele, — tot, afară numai de biuroul încărcat cu scrisori, pe care nu-l mai văzui.

Coborâi prin ganguri întunecoase și mă urcai apoi în rândurile de sus. Eram singur. Chemam, nu-'mi răspundea nimeni. Eram singur : nu erà nici umbră de om în casa aceasta mare și încurcată ca un labirint.

Se înnoptă și trebui să mă așez, în întuneric, pe un scaun de-al meu, căci nu voeam să ies. Din când în când, țipam :

«Hei ! hei ! nu e nimeni?»

Eram acolo, de bunăseamă, de mai bine de un ceas și numai ce auzii, deodată, niște pași, niște pași ușori, înceteți, nu știu din care parte. Eră să fug, dar luându-mi inima'n dinți strigai, din nou, și zării o lumină în odaia de alătura.

«Cine-i acolo?» s'auzi un glas.

Răspunsei :

«Un cumpărător.

— Nu se intră la vremea asta în prăvălie» zice.

Făcui :

«Te aștept de mai bine de un ceas.

— Puteați să veniți mâne.

— Mâne plec din Rouen.»

Nu mai îndrăzneam să fac un pas, și dânsul nu s'arăta. Vedeam mereu lumina lumânării lui ce lămurea o tapițerie în care zburau doi îngeri, pe deasupra morților dintr'un câmp de bătălie. Și asta eră tot a mea. Zisei :

«Ei ! Vii ?»

Dânsul răspunse :

«Vă aștept.»

Mă ridicai și pornii spre el.

În mijlocul unei încăperi mari, sta un om mărunț de tot și gros tare, gros ca un monstru, ca un monstru groaznic. Avea o barbă rară, cu firile mai lungi, mai scurte, semănate unde și unde și bălane; iar pe cap n'avea nici un fir de păr! Da' nici un fir! Cum ținea lumânarea ridicată, cu brațul întins, capul lui îmi părù o lună mică în odaea aceasta mare, plină cu lucruri vechi. Fața-i erà zbârcită și puhavă și ochii nici nu i se vedeau. Am târ-guit trei scaune, cari erau ale mele, și le-am plătit chiar atunci, piparat de tot, dând numai numărul dela încăperile mele dela otel. Tre-buea să le primesc a doua zi, înnainte de cea-surile nouă.

Apoi eșii. Mă întovărăși până la ușă cu o mulțime de temeneli.

Mă dusei întins la polițai și-i povestii cum mi s'aū furat mobilile și cum am dat peste ele.

Dânsul cerù, atunci îndată, telegrafic, lămu-riri parchetului care cercetase afacerea acestui furt, și mă rugă să aștept răspunsul. După un ceas, veni, cu desăvârșire binevoitor pentru mine.

«Am să dau poruncă să-l aresteze și am

să-l cercetez îndată, îmi zise polițaiul ; căci să poate să bănuască ceva și să ascundă lucrurile dumitale. Voiți să vă duceți să stați la masă și să veniți peste două ceasuri, are să fie aici ș'am să-l descos din nou, înaintea dumitale.

— Cum nu, bucuros, domnule. Vă mulțumesc din toată inima.»

M'am dus să stau la masă la hotel, ș'am mâncat cum nici n'ași fi crezut. Eram chiar cât se poate de mulțumit. Îl avea în palmă.

După două ceasuri, m'am întors la polițai, care mă așteptă.

«Ei, știi, domnule, făcu dânsul văzându-mă; nu l'au găsit. N'au putut pune agenții mâna pe el.

— A!»

Simții o sfârșeală:

«Da'... i-ați găsit, într'adevăr, casa? întrebai.

— Da nici vorbă. Are să fie chiar supravegheată și păzită până când se va întoarce. Cât despre el, s'a făcut nevăzut.

— S'a făcut nevăzut?

— S'a făcut nevăzut. Își petrece, de obicei, serile la vecina lui, și ea e tot negustoreasă

de lucruri vechi, o ticăloasă de vrăjitoare, văduva Bidoin. Dânsa nu l-a văzut în astă seară și nu ne poate da nici o lămurire despre el. Trebuie să așteptăm ziua de mâne.»

Am eșit. A! în ce liniște de mormânt îmi păreau cufundate străzile din Rouen, cât de turburătoare ulițele în cari plutea, parcă, un duh necurat!

Dormii rău de tot și în fiecare răstimp de somn avui visuri cumplite.

Fiindcă nu voeam să par prea îngrijit ori grăbit, așteptai adouazi să se facă ceasurile zece, ș'apoi mă dusei la poliție.

Negustorul nu se arătase. Prăvălia îi erà închisă.

Polițaiul îmi zise :

«Am făcut toate demersurile necesare. Parchetul e încunoștiințat; o să mergem împreună la prăvălie s'o deschidem, ș'o să-mi arătați care's lucrurile d-voastră.»

Ne duserăm cu o cupea. Niște agenți stăteau cu un lăcătuș dinnaintea ușei [prăvălii, și o deschiseră.

Când intrai, nu văzui nici dulapul, nici jețurile, nici mesele, nici una, nici una, din mo-

bilele casei mele, dar nici una, și eri seara, la fiecare pas, dădeam de câte un lucru de al meu.

Polițaiul se miră și mă privi, mai întâi, cu neîncredere.

«Doamne, domnule, îi zisei, se potrivește ciudat mistuirea mobililor cu a negustorului.»

Dânsul zâmbi :

«I-adevărat! Ați făcut rău c'ați cumpărat și ați plătit eri bibelourile. Asta i-a deschis ochii.»

Spusei :

«Ceea ce-mi pare de neînțeles, e că în toate părțile în care-au fost lucrurile mele acum sânt alte lucruri.

— O ! răspunse polițaiul, a avut o noapte întreagă, și nici vorbă c'a avut și tovarăși. Casa asta trebuie să comunice cu casele vecine. N'aveți, domnule, nici o grijă, am să mă ocup foarte serios de afacerea asta. N'are să ne scape tâlharul multă vreme, îi pândim bârlogul.»

.
A ! inima mea, inima mea, beata mea inimă, cum zvâcnea.

.

Am stat cincisprezece zile la Rouen. Hoțul nu se arată. Ei doamne, doamne! De cine s'ar fi putut sinchisi omul acesta, cine ar fi fost în stare să-l prindă ?

Iar în ziua a șasa, dimineața, am primit dela grădinar, păzitorul casei prădate și pustii, scrisoarea aceasta ciudată :

«*Coconașule,*

«Am cinstea să vă vestesc, că noaptea trecută s'a petrecut un lucru pe care nimeni nu-l înțelege, nici poliția. Toate lucrurile îs în casă, cu desăvârșire toate, până la cele mai mărunte. Acuma odăile — îs intocmai cum erau înnainte. Iți vine să-ți eși din minți. Asta s'a întâmplat în noaptea de Vineri spre Sâmbătă. Drumurile sînt brăzdate ca și cum le-ar fi târât cineva dela poartă la ușă. Tot așa erau și în ziua în care le-a furat.

Vă așteptăm. Al dvoastră prea supus servitor.

RAUDIN PHILIPPE.»

A! ba nu, ba nu, ba nu. N'am să mă întorc.

Am dus scrisoarea polițaiului din Rouen.

«Cu foarte multă dibăcie vi le-a adus înapoi, zise el. Să ne facem c'abar n'avem. O să punem mâna pe el zilele astea.»

.
Dar nu l-au prins. Nu. Nu l'au prins, și mi-i frică de dânsul acum ca de o fiară căria i-ar fi dat cineva drumul după miné.

N'o putem găsi nicăeri, nicăeri pe arătarea aceasta cu capul ca o lună. N'or să-l poată prinde niciodată. N'are să se mai întoarcă acasă cât e lumea. Ce-i pasă lui! Numai eu pot să-l întâlnesc și nu voesc. Nu voesc! nu voesc! nu voesc!

Și dacă se întoarce, dacă vine la prăvălie, cine-ar putea dovedi că lucrurile mele au fost la dânsul?

Împotriva lui e numai mărturia mea, și văd bine, că începe a nu mai avea crezământ.

A! nu! nu mai era de chip de trăit astfel, Și nu mai puteam tăinui ce-am văzut. Nu mai puteam trăi ca toată lumea, cu teama

că iar or să mi se mistuească lucrurile.

Am venit la doctorul dela casa aceasta de sănătate și i-am povestit tot.

După ce m'a descusut de-amănuntul, mi-a spus :

«O să voiți, domnule, să stați câțava vreme aici?

— Foarte bucuros, domnule.

— Aveți avere ?

— Da, domnule.

— Voiți un pavilion a parte ?

— Da, domnule.

— Voiți să vă vie prieteni ?

— Nu, domnule, nu, nimini. Negustorul din Rouen ar îndrăzni poate, ca să-și răzbune, să vie aici.

.

Și sânt singur, singur, cu desăvârșire singur, de trei luni. Sânt aproape liniștit. Numai de un lucru mi-i frică... Dacă negustorul de vechituri ar innebuni... și dacă l-ar aduce în azilul acesta... Nici în închisori nu poți fi sigur...

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

— CLUJ —

O VĂDUVĂ

516225

O VADUVA

Erà pe vremea vânătorii, în castelul Banneville. Toamna erà ploioasă și plină de jale. Frunzele roșii nu mai pârâieau sub picioare, ci putreziau prin făgașuri, în ploile cumplite.

Pădurea, aproape cu desăvârșire desfrunzită, erà umedă ca o odae de bae. Când intrai înlăuntru, sub copacii uriași, bătuți de vijelie, te învăluia un miros de mucegai, un abur al ploii, al ierbei ude, al pământului pătruns de apă, —și vânătorii, îndoși de spete sub potopul acesta nesfârșit, și câinii ugiliți, cu cozile în jos și cu părul lipit de coaste, și femeile tinerē, cari vânau în tăliile lor de pânză, lipite pe ele și străbătute de ploaie, se întorceau seara cu trupurile și sufletele obosite.

După masă, jucau lotonul în salonul cel

mare, fără nici o tragere de inimă, pe când vântul se izbea cu vuet de obloane și mořiștile vechi prindeau a se învârti ca niște sfârleze. Și iată că le veniră gustul să se pue pe înșirat povestiri ca acele de prin cărți; dar nu născocea nimeni ceva frumos. Vânătorii povesteau întâmplări vânătorești, măceluri de epuri; iar femeile își frământau mintea degeaba, nu eră de chip să dea peste închipuirea lui Scheherazade.

Erau să se lese păgubași de desfătarea aceasta; dar deodată, o femeie tânără, jucându-se, în neștire cu mâna unei mătuși bătrîne, care rămăsese nemăritată, dădu cu ochii de un inel mic, făcut din niște păr blond, pe care îl văzuse de multe ori, fără să-i dea nimic prin gând. Și învârtindu-i-l încet în deget, o întrebă: «la spune-mi, mătușă, ce-i inelul ăsta? Parc'ar fi de păr de copil...» Fata se înroși, apoi se îngălbeni, și cu glas tremurător, zise: «I-așa de trist, i-așa de trist, că n'ași voi niciodată să vorbesc. Toată nenorocirea vieței mele de-aici mi se trage. Eram tânără de tot pe-atunci și de amintirea asta

a rămas legată atâta durere, că de câteori mă gândesc plâng.»

Pe loc vrură cu toții să știe ce a fost ; dar dânsa nu vroia să spue ; la urmă o rugară atâta, c'o hotărîră să le povestească :

«M'ați auzit de multe ori vorbind de familia Santèze, care numai are astăzi nici un urmaș. I-am cunoscut pe cei din urmă-trei bărbați din neamul acesta. Au murit, tustrei, în acelaș chip : ăsta-i părul celui din urmă. Erà de treisprezece ani, când s'a omorît pentru mine. Vă pare ciudat, nu-i așa ?

O ! era un neam curios de nebuni, dacă voiți, dar de nebuni încântători, de nebuni din dragoste. Toți, din tată în fiu, au avut iubiri cumplite, porniri mari cari le stăpâneau ntrega lor ființă, porniri, cari îi împingeau la lucrurile cele mai nebunești, la iubiri fanatice, chiar și la crime. Asta erà în ei, cum e credința arzătoare în unele suflete. Cei cari se călugăresc nu se potrivesc cu cei cari umblă prin saloane. Se ziceà între rude ; «Indrăgostit ca un Santèze.»

Să-i fi văzut pentru întâia oară 'n viață, gâcea-i că's ei. Toți erau cu părul încârlionțat,

adus tare peste frunte, cu barba creață și cu ochii peste măsură de mari, cari când te priveau te turburai fără să știi de ce.

Bunicul aceuia dela care mi-a rămas numai amintirea aceasta, după o mulțime de aventuri și de dueluri, după ce a furat o grămadă de femei, pe la șaiszeci și cinci de ani s'a îndrăgostit de fata fermierului său.

I-am cunoscut pe-amândoi. Dânsa erà bălae, palidă, vorbea trăgănat, cu glas moale, și aveà o căutătură așa de blajină, c'ai fi zis că-i privirea unei madone. Bătrînul o luă la el, și ajunse în curînd s'o iubească atît de tare că numai putea fără dânsa o clipă. Fiică-sa și cumnată-sa, cari stăteau în castel, găseau că-i firesc aceasta, atît de veche era iubirea în neamul lor.

Când era vorba de o patimă, nu le miră nimic, și dacă vorbea cineva de față cu ele de-o iabire căreia îi pune stavilă careva, de îndrăgostiți dispărțiți, și de o răzbunare pricinuită de o trădare, amândouă ziceau, cu acelaș glas jalnic: «O, cât de mult a trebuit să sufere ca să ajungă acolo!» Atît spuneau. Se înduioșau când erà vorba de dra-

mele inimei și nu se inverșunau împotriva lor niciodată; nici chiar atunci când era la mijloc un omor.

Și iată că într'o toamnă furâ fata un tânăr, domnul de Gradeille, care fusese poftit la vânătoare.

Domnul de Santèze era așa de liniștit, că parcă nu se întâmplase nimic; dar într'o dimineață îl găsi spânzurat între câni, acolo unde îi ținea.

Pe fecioru-său la înșelat o cântăreață dela operă și el tot așa a sfârșit, la Paris, într'un hotel, în timpul călătoriei pe care a făcut'o pe la 1841.

A rămas în urma lui nevasta, care era sora mamei, și un băiat de doisprezece ani. Ea a venit cu copilul să stea la tata, la moșia noastră din Bertillon. Eu eram atunci de șeptesprezece ani.

Nu vă puteți închipui ce copil uimitor și dezvoltat pentru vârsta lui era. Ai fi zis că toată puterea de-a iubi, toată nebunia neamului său se strânsese într'însul, în cel din urmă urmaș. Visa mereu și se plimbă singuratic, ceasuri întregi, pe o alee mare de

ulmi, de la castel le pădure. Eu mă uitam, de la fereastră, la copilul acesta sentimental, care umblă cu pași gravi, cu mâinile la spate, cu fruntea plecată, și adeseaori se oprea și ridică ochii, ca și cum ar fi văzut, înțeles și simțit lucruri cari nu erau de loc pentru vârsta lui.

De multe ori, după masă, în nopțile limpezi, îmi spunea: «Haide, varo, să visăm...» Și ne duceam împreună în parc. Se oprea dintr'odată în fața poenilor, în eari plutiau aburii aceia albi, vata aceia cu care luna îmbodobește luminișurile pădurilor; și-mi zicea strângându-mi mâna:

«Ia uite-te, ia uite-te... Dar simt că tu nu mă înțelegi. Dacă m'ai înțelege, am fi fericiți. Trebuie să iubești ca să pricepi.

Râdeam și-l sărutam pe puiul acesta de om care murea după mine.

De asemenea, de multe ori, după ce cinam, se ducea și se așeză pe genuchii maică-mea: «Haide, mătușă, îi zicea, povestește-ne ceva de dragoste.»

Și maică-mea, așa ca să glumească, îi istorisea toate legendele familiei, o mulțime de

aventuri cumplite de ale strămoșilor, căci se povesteau mii și mii, adevărate și neadevărate.

Faima ea perdut pe toți oamenii aceștia, își aprindeau mintea și-și făceau îndată o slavă din păstrarea renumelui străbunilor.

Copilul se inflăcăra când auzea povestirile acestea duioase și grozave, și adesea ori bătea din palme, spunând : «Și eu, și eu, știu să iubesc ; știu să iubesc mai tare ca ei toți !»

Și îmi făcù curte, o curte sfioasă, de o duioșie adâncă și așa de caraghioasă, că râdeau de ea. În fiecare dimineață îmi culegea flori și în fiecare seară, înaintea de a se sui la el în odae, îmi săruta mâna murmurând ; «Te iubesc !»

Am fost vinovată, grozav de vinovată, și plâng și acum, mereu, și m'am căit toată viața și nu m'am măritat, — ori mai bine am rămas logodnica lui văduvă. Petreceam pe socoteala iubirei aceștia copilărești, îl ațâțam chiar ; cochetam, căutam să-' încânt ca pe un om în toată firea, eram mângâioasă și prefăcută. Il înnebuneam pe copilul acesta. Pentru mine era un joc, și pentru mama și

maică-sa, o petrecere plină de veselie. Era de doisprezece ani! Gândiți-vă cine ar fi luat în serios iubirea asta de atom! Il sărutam cât vroea; îi scrieam chiar scrisori de dragoste, pe cari le citeau mamele; și dânsul îmi răspundea în răvașe înflăcărate, pe cari le-am păstrat.

El își închipuia că nu știe nimeni de iubirea noastră, căci se socotea om în toată firea. Noi uitasem că-i din neamul Santêze-lor!

Asta a ținut aproape un an. Într'o seară, în parc, a căzut în genunchi la picioarele mele, și sărutându-mi poala rochiei cu o pornire năprasnică, îmi spuse: «Te iubesc, te iubesc, mor, nu mai pot. Dacă mi-i înșela vr'odată, auzi; dacă mi-i părăsi pentru'n altul, am să fac ca tata...»

Și adăugă cu glas adânc, care m'a făcut să simt un fior: «Știi ce-a făcut!»

Și cum stam încremenită, dânsul se ridică și înălțându-se în vârful degetelor, ca să poată ajunge la urechea mea — căci eram mai înșaltă ca el, — îmi rosti cu glas cântător numele, numele de botez: «Genovievo!», cu

glas așa de dulce, de gingaș și de duios, că mă înfiorai din creștet pân'n tălpi.

Eu am îngânat: «Să intrăm, să intrăm!»

Dânsul nu mai zise nimic, și veni după mine; dar când să urcăm scările, mă opri: «Să știi, că dacă mă părăsești, mă omor.»

De astă dată am înțeles că am mers prea departe, și am început să nu mai glumesc cu el. Și într'o zi, făcându-mi muștrări, îi spusei: «Ești prea mare acum ca să glumești și prea tânăr ca să iubești într'adevăr. Să mai treacă vreme.»

Credeam c'am scăpat.

În toamnă îl dădu la un institut. Când veni vara și se întoarse, eram logodită. Înțelese îndată, și vreme de opt zile fu așa de gânditor, că mă temeam.

În ziua a noua, dimineață, sculându-mă, zării o scrisorică strecurată pe subt ușă. O luai, o deschisei și cetii:

«M'ai părăsit și știi ce ți-am spus. Mi-ai poruncit să mă omor. Fiindcă voesc să mă găsești tu, nu altcineva, vin-o în parc, chiar acolo unde ți-am spus, anul trecut că te iubesc, și privește'n sus.»

Simțeam că 'nnebunesc. M'am îmbrăcat repede și am alergat, am alergat într'un suflet, la locul arătat. Șapca lui mică, de școală, era jos, în noroi. Plouase toată noaptea. Ridicai ochii și văzui ceva care se legăna între frunze, căci era vânt, vânt mare.

Numai știu după asta ce-am făcut. Mai întâi, trebuie să fi dat un țipet cumplit, am leșinat, poate, ș'am căzut, ș'apoi am alergat la castel. M'am trezit în pat, cu mama la căpătăi.

Crezui c'am visat, c'am avut un delir grozav. Murmurai : «Da dânsul, dânsul, Gontran?...» Nu-mi răspunse. Era adevărat. Nu îndrăzneam să-l văd; dar am cerut o șuviță lungă din părul lui blond. Ia... iat-o...»

Și își întinse mâna tremurătoare, cu o mișcare de deznădejde.

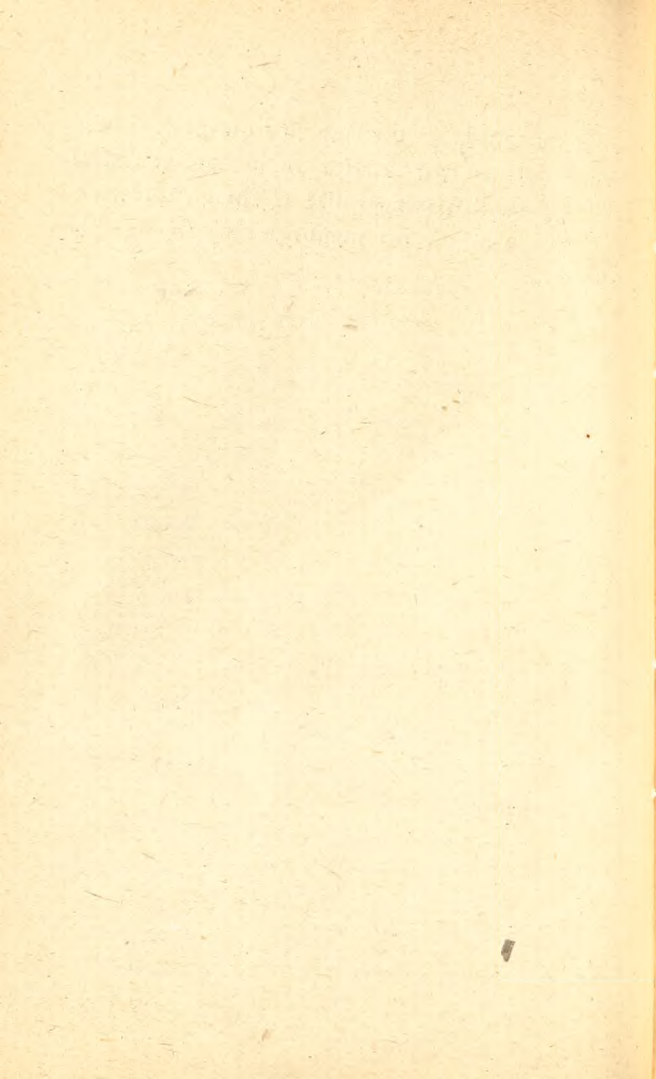
Apoi își suflă de mai multe ori nasul, își șterse ochii și zise:

«Mi-am stricat logodna, fără să spun pentru ce... Și... am rămas pentru totdeauna... vă... văduva copilului aceluia de treisprezece ani...»

Și după aceasta, îi căzu capul pe piept și plânse mult, îngândurată.

Și pe când se duceau cu toții prin odăile lor, la culcare, un vânător voinic, căruia dânsa îi turburase liniștea, șopti la urechea vecinului:

«Nu-i așa, că i-o nenorocire să fii așa de simțitor!»

JUVAERICALLELE

JUVAERICALELE

Domnul Lautin întâlnind-o pe fata aceasta tânără la o sindrofie dela subșeful său de birou, ca o mreață îl învălui dragostea.

Era fiica unui perceptor din provincie, care murise de mult.

După moartea lui, dânsa venise la Paris cu maică-sa, care se ducea în câteva case mai cum se cade, din mahalaua aceia cu nădejdea că-și va mărita fata. Dânsese erau sărace și cinstite, liniștite și blajine.

Fata părea intruparea desăvârșită a femeii cinstite căria visează omul cuminte să-și încredințeze viața. Frumusețea ei, lipsită de obrăznicie, avea un farmec de sfiiciune înge-rească, și zâmbetul aproape nevăzut, care îi lumina întotdeauna buzele, părea o răsfrângere a inimei.

Toată lumea o urca în slavă ; toți câți o cunoșteau spunea mereu : «Halal, de acel care-o s'o ea. Nu poți găsi alta mai bună, Doamne ferește...»

Domnul Lautin, pe atunci impegat clasa I, la ministerul de interne, cu leafă de trei mii cinci sute de lei pe an, o ceru și o luă.

Era nespus de fericit cu dânsa, care-i ducea gospodăria cu economii așa de îndemânatice că păreau că trăesc luxos.

Mereu avea grija lui; avea toate gingășiile, toate mângâerile din lume pentru el și farmecul ființei sale era așa de mare, că, la șase ani după căsătorie, dânsul o iubea mai mult ca în zilele dintâi.

Numai două lucruri nu-i plăcea la dânsa : gustul teatrului și acel al juvaericelelor false.

Prietenele, — cunoștea pe câteva neveste de-ale funcționarilor mici, — îi dădeau mereu bilete de loje pentru piesele cari făceau vâlvă, chiar și pentru întâile reprezentații; și dânsa îl târă pe bărbat, vrea nu vrea, la petrecerile acestea care-l oboseau grozav, după munca de la birou. De aceia dânsul o rugă să se ducă la teatru cu vr'o una din prietene, care s'o și aducă

acasă. N'a vrut multă vreme să se ducă fără el, căci i se părea că nu-i potrivit. La urmă se hotărâ, ca să nu-l supere, și el îi fu nespuse de recunoscător.

Dar din pricina teatrului se născu în curând în ea nevoea de-a se găti. Iși făcea rochii simple de tot și acum — într'adevăr nostime; dar nu erau luxoase; și rochiile acestea păreau că dau un farmec nou gingășiei sale dulci, nespusei ei gingășii umilite și zâmbitoare; însă luase obiceiul să-și pue în urechi niște cercei mari de petre de Rin, cari parcă erau diamante, își punea salbe de mărgăritare false, brățare, cari păreau de aur, peptene împodobite cu sticle colorate, ce-ai fi zis că's petre scumpe.

Bărbat-său, caruia nu-i cam plăcea cădânsa ține la nimicuri de-acestea, spunea adeseaori: «Dragă, când nu ai bani ca să-ți cumperi juvaeruri adevărate, eși în lume împodobită numai cu frumuseța și gingășia, — eată, cele mai rare juvaeruri.»

Dar dânsa zâmbea ușor și zicea:

«Ce vrei? Mi-s dragi. Is patima mea. Știu bine că ai dreptate; dar nu se poate nimeni

schimba. Eu, dacă ași avea juvaeruri, n'ași mai putea de dragul lor!»

Și învârtea în degete salbele de mărgăritare, făcea să strălucească fețele cristalelor, spunând : «Da uită-te ce bine sînt lucrate. Ai jura că sînt adevărate.»

Dânsul zâmbea și spunea : «Ai gusturi țigănești.»

Câteodată, seara, când stăteau amândoi în preajma focului, dânsa aducea, pe masa pe care beau ceaiul, cutia îmbrăcată cu marochin, în care își ținea închise «sticlele», cum zicea Lautin ; și prindea a-și cerceta juvaericalile false, cu o luare aminte pătimașă, ca și cum ar fi simțit o bucurie tainică și adâncă ; și se încăpățâna să-i pue barbată-său la gât un șirag de mărgăritare și, după ce i-l punea, râdea din toată inima, strigând : «Cât ești de caraghios !» Și aruncându-se în brațele lui îl săruta cu patimă.

Ducându-se într'o seară de iarnă la operă, se întoarse tremurând toată de frig. Adouazi tușea. După opt zile, muri de pneumenie. Lautin era cât pe ce să moară și el.

Îi fu așa de mare deznădejdea, că într'o

lună albă. Plângea de dimineață până'n seară, cu sufletul sfâșieat de o suferință nespūsă, chinuit de amintirea, de zâmbitul, de glasul, de întregul farmec al moartei.

Vremea nu-i alina de loc durerea. Adevseori, în ceasurile de slujbă, pe când tovarășii lui mai sfătueau nițel despre lucrurile zilei, deodată i se umflau obrajii, i se încrețea nasul, i se umpleau ochii de lacrimi și strâmbându-i-se fața cumplit, prindea a plânge.

Păstrase neatinsă odae nevستی-sa, și se închidea acolo în toate zilele, ca să se gândească la ea; și toate mobilile, până și rochiile ei, rămăseseră acolo unde fuseseră în cea din urmă zi.

Dar o ducea din ce în ce mai greu. Leafa care când trăea nevastă-sa ajungea la toate nevoile casei, acum, pentru dânsul singur, nu mai ajungea. Și se întrebă, mirat, cum de făcea ea de erau întotdeauna vinuri minunate și mâncări alese, pe cari nu mai era de chip să le aibă, cu câștigul lui mic.

Făcù câteva datorii și alergă după bani, ca cei ajunși să trăească din tertipuri. Rămânând într'o bună dimineață fără nici o lițcae, o săp-

tămână întreagă, în preajma sfârșitului luni, se gândi să vândă ceva; și repede-i veni în gând să se desfacă de «sticlele» nevستی-sa, căci în fundul inimei tot îi mai erà necaz pe juvaerurile acestea, cari înșală ochii și cari îl supărau înaintea vreme. Numai văzându-le, amintirea aceleia care erà scumpă inimei sale se știrbea, câte puțin, în fiecare zi.

Căută mult în grămada de nimicuri, ce rămăsese de la dânsa, căci până la urmă cumpărase cu încăpăținare și adusese mai în fiecare seară ceva; și se hotărî să ea salba cea mare care i se păruse că-i plăcuse ei mai mult și putea în voea cea bună, se gândea dânsul, să prețuească șase opt franci, căci într'adevăr, ca lucru falș, erà foarte îngrijit făcută.

O puse în buzunar și o luă pe bulevard, spre minister, căutând o prăvălie de juvaeruri, în care să poată avea încredere.

Dădu de una însfârșit și întrâ, cam rușinat, că trebuie să-și arăte sărăciea și că vra să vândă ceva așa de neînsemnat:

«Ași voi să știu, domnule, zise dânsul negustorului, cât face asta.»

Juvaergiul luă salba, o cercetă, o suci, o învârti, o cântări în mână, luă o lupă, își chemă vânzătorul și îi șopti arătându-i ceva, așeză și-ragul de m'rgăritare pe tejghea și-l privi de departe, ca să-l vadă mai bine.

Lautin, stânjinit de atâtea mofturi, vru să zică: «O! știi bine că n'are nici o valoare,» dar juvaergiul spuse:

«Asta, domnule, face, dela douăsprezece la cincisprezece mii de franci, însă o pot cum-păra numai dacă d-voastră îmi arătați exact de unde o aveți.»

Lautin deschise ochii mari și rămase astfel, neînțelegând, la urma urmei: și bâlbâi «Spuneți?.. Sânteți siguri?»

Pe cellalt îl supără mirarea aceasta și zise cu glas înăcrit:

«N'aveți decât să vă duceți în altă parte, dacă credeți c'o să vă dea mai mult. Pentru mine mai mult de cincisprezece mii de franci nu face. Dacă nu v'o da altul mai mult, veniți înapoi.»

Lautin, prost cu totul, își luă salba și se duse, împins de nevoea nelămurită de-a fi singur, ca să se gândească.

Dar când fu în stradă, îi veni să râdă, și se gândi: «Dobitocul! O! dobitocul! Dacă l-ași fi prins cu vorba! Iată un juvaergiu care nu știe să deosebească un juvaer fals de unul adevărat!» Și intră la altul dela începutul străzi. Păcei. Acesta, cum văzù salba, strigă:

«A! d'apoi o cunosc bine! dela mine-i cumpărată.»

Lautin întrebă, foarte turburat:

«Cât face?»

— Eu am vândut-o, domnule, cu douăzeci și cinci de mii de lei. Îs gata să dau optsprezece mii, dacă-mi arătați, — așa, ca să facem cum zice legea, — cum a ajuns la d-voastră.»

De astă dată Lautin s'așeză uimit pe un scaun. Făcu: «Dar... dar, cerceteaz-o cu mare băgare de seamă, domnule, mi-am închipuit până acum că-i... falșă.»

Juvaergiul zise:

«Cum vă numiți, domnule, vă rog?»

— Bucuros. Mă cheamă Lautin, sint slujbaş la ministerul de interne, stau în strada Martirilor, numărul 16.»

Negustorul își deschise condicele, caută și spuse :

«Salba aceasta a fost, într'adevăr, trimeasă d-lui Lautin, strada Martirilor, numărul 16, la 20 Iulie 1876.»

Și amândoi se priviră drept în ochi: slujbașul înmărmurit, juevaergiul bănuind că are de-a face cu un hoț.

Zise :

«Voiți să lăsați salba la mine, o zi numai, o să vă dau o chitanță.»

Lautin îngăimă :

«De ce nu, nici vorbă».

Și eși îndoinind hârtia și punând-o în buzunar.

Trecu strada, o luă la deal, băgă de seamă c'a greșit drumul, coborâ Tuileries, trecu Sena, iar luă aminte c'a apucat rău, și se întoarse la Câmpiile-Elisee, fără nici un gând hotărât. Se strădănuia să judece, să înțeleagă. Nevas-tă-sa n'a avut de unde să dea atâția bani pe un juvaer. — Nu, de sigur. — Dar atunci... e un dar ! De la cine ? Pentru-ce ?

Se oprise, și rămăsese în picioare, în mijlocul străzii.

Îl atinse o îndoeală cumplită. — dânsa? Dar atunci toate celelalte juvaerice erau dăruite! I se părù că se clatină pământul; că un copac, din fața sa, cade; întinse brațile și se prăbuși fără simțire.

Iși veni în fire într'o spițerie, unde-l dusesse trecătorii. Spuse să-l ducă acasă și acolo se închise.

Plânse până seara, ca eșit din minți, mușcându-și batista ca să nu țipe. Apoi se culcâ, strivit de oboseală și de durere, și adormi adânc.

Il trezi o rază de soare și se spălă încet, ca să se ducă la minister. După astfel de zguduire îi era greu să lucreze. Se gândi să-l roage pe șef să-l erte și-i scrisese. Apoi își zise că trebuie să se ducă la giuvaergiu și rușinea îi înroși obraji.

Stătu mult la gânduri. Nu putea, cu toate acestea, să lase salba la dânsul, se îmbracă și plecă.

Erà vreme frumoasă, cerul albastru se întindea deasupra orașului care părea că zâmbește. Se vedeau barbați rătăcind la voea întâmplării, cu mânilor în buzunare.

Lautin își zise privind-i trecând: «Ce fericit ești când ai avere! Cu bani până și de supărări scapi, te duci unde voești, călătorești, petreci! O! dacă ași fi bogat!»

Băgă de seamă că-i este foame, căci nu mâncase de alaltăeri. Dar n'avea o lițcae în buzunar și-și aduse aminte de șiragul de mărgăritare. Optsprezece mii de franci! optsprezece mii de franci! Erau bani aceștia, nu glumă!

Intră în strada Păcei și prinse a se plimba la deal și la vale pe trotuar, prin fața prăvălii. Optsprezece mii de franci! De douăzeci de ori eră să între; dar nu-l lăsa rușinea. Însă îi eră foame, strașnic de foame, și n'avea nici un gologan. Și dintr'odată se hotărî, trecu strada în fugă, ca să n'aibă când se răsgândi, și intră grăbit la juvaergiu.

Negustorul cum îl văzu sări și-i dădu un scaun, cu o politeță zimbitoare. Se arătară și vânzătorii, cari se uitau la Lautin cu coada ochiului, cu zâmbete voioase în priviri și pe buze.

Juvaergiul zise:

«M'am încredințat, domnule, și dacă tot

voiți s'o vindeți, sânt gata să vă dau atâta cât v'am spus.»

Slujbașul murmurâ:

«Da desigur că voesc.»

Juvaergiul scoase dintr'un săltar optsprezece bumăști de câte-o mie, le numărâ, le întinse lui Lautin, care iscăli o chitanță și puse cu mâna tremurătoare banii în buzunar.

Și când eși, se întoarse cătră negustor, care zâmbia mereu, și, plecând ochii, zise:

«Am... am și alte juvaeruri... cari mi-au rămas... ca și celelalte. Voiți să le cumpărați?»

Negustorul se plecâ:

«Dar nici vorbă, domnule.»

Un vânzător eși ca să poată râde mai bine; un altul își suflă cumplit nasul.

Lautin nepăsător, roș și grav, zise:

«Am să vi le-aduc.»

Și se sui într'o birjă, ca să aducă juvaerurile. Încă nu stătuse la masă, când se întoarse, după un ceas, la negustor. Incepură a cerceta bucată cu bucată, prețuind-o pe fiecare. Aproape toate erau cumpărate de la prăvălia aceasta.

Lautin acuma se tânguia, se supăra, cerea

să-i arate condicile de vânzare, și cu cât avea de luat mai mulți bani, cu atâta vorbea cu glas mai tare.

Cerceii cu briliante mari, prețuesc douăzeci de mii de franci, brațarele treizeci și cinci de mii, broșile, inelele și medalioanele, șaisprezece mii, o podoabă de smarald și safire, paisprezece mii; o solitară așezată la un lanț de aur de pus la gât, patruzeci de mii, — totul, la un loc, se ridica la o sută nouzeci și șase de mii de franci.

Negustorul zise cu glas blajin, în zeflema :
«Astea's de la cineva care își punea toate economiile în juvaeruri.»

Lautin rosti cu gravitate :

«E și acesta un mod de-ași plasa cineva banii.»

Și după ce hotărî cu cumpărătorul să se facă o altă cercetare adouazi, eși.

Când fu în stradă, se uită la columna Vandôme, cu dorința de a se agăța ca pe-o prăjină cu daruri. Se simțea ușor, să sară de-a capra peste statua împăratului, cucueată sus, în văzduh.

Se duse să mănânce la Voisin și bău vin de douăzeci de franci sticla.

Și după asta se sui într'o trăsură și făcu o plimbare la Bois de Boulogni.. Privea trăsurile cu oarecare dispreț, chinuit de dorința de-a striga trecătorilor :

«Și eu îs bogat. Am două sute de mii de franci !»

Își aduse aminte de slujba lui. Spuse birjarului, să-l ducă la minister, și ajungând, intră cu hotărâre la șeful său, și-i zise :

«Vin, domnule, să-mi dau demisia. Am moștenit trei sute de mii de franci.»

Se duse să le strângă mâna tovarășilor săi și le spuse cum plănuește el să trăească de-acum înnainte ; ș'apoi stătù la masă la Cafè Anglais.

Nimerindu-se lângă un domn care părea om subțire, nu-l răbdă inima să nu-i spue, cu oarecare cochetărie, c'a moștenit patru sute de mii de franci.

Pentru întâia oară în viața sa nu se plictisea la teatru, și-și petrecu noaptea cu niște fete.

După șase luni se însură. A doua sa nevastă erà foarte cins tită ; dar ciudat : suferi strașnic din pricina ei.

UN DUEL

UN DUEL

Războiul se isprăvise. Nemții cuceriseră Franța, țara găfâia ca un luptător învins, căzut sub genunchiul învingătorului.

Din Parisul înnebunit, flămând, deznădăjduit, eșeau cele dintâi trenuri și se duceau spre granițele noi, treceau încet, prin câmpii și prin sate. Cei dintâi călători priveau prin geamuri șesurile păraginite și cătunurile arse. La ușile caselor cari mai rămăseseră, soldații Prusieni, cu chivărilor negre, cu vârfurile de aramă, își fumau pipele stând călări pe scaune.

Alții lucrau, ori stăteau la sfat, ca și cum ar fi fost de-ai casei. Când treceau prin orașe, se vedeau regimente întregi făcând instrucție prin piețe, și cu tot vuetul roților, din când în când s'auzeau comenzile răgușite.

Damnul Dubuis, care fusese în garda na-

țională din Paris, toată vremea cât ținuse impresurarea, se ducea în Elveția să se găsească cu nevastă-sa și cu fiică-sa, pe cari, om prevăsător, le trimesese, în străinătate, înainte de năvălirea Prusienilor.

Foametea și truda nu micșurase, nici cu atitica, pântecelul năstrușnic al negustorului chiabur și pașnic. Îndurase întâmplările grozave cu o răbdare plină de deznădejde și vorbind cu amar de sălbătăcia oamenilor.

Acum când se isprăvise războiul și se apropia de graniță, vedea și el Prusieni, — măcar că-și făcuse datoria pe întărituri și stătuse de mulțori de gardă în nopțile reci.

Îi privea cu o spaimă plină de mânie pe oamenii aceștia înarmați și bărboși, cari parcă erau la ei acasă pe pământul Franței, și odată cu nevoea aceia mare, cu simțul acela nou de prevedere, care nu ne-a mai părăsit, simțea în suflet un fel de friguri de patriotizm zădarnic.

În compartimentul în care era el, doi Engleji veniți ca să vadă, priveau cu ochii lor liniștiți și curioși. Amândoi erau groși și vorbeau în limba lor, cercetând, din când în când,

ghidul pe care-l ceteau cu glas tare, căutând să cunoască bine locurile arătate.

Oprindu-se trenul, la gara unui târgușor, se urcă, deodată, un ofițer Prusian zdrângănindu-și tare sabia, pe cele două scări ale vagonului. Eră înalt, strâns în uniformă, și c'o barbă până 'n ochi, roșie de parcă ardea iar mustețele mai deschise îi țigneau în amândouă părțile feței tăindu-i-o de-a curmezișul.

Englejii prinseseră a-l privi zâmbind, mulțumiți că-l pot vedea de așa de aproape; iar domnul Dubuis se făcea că citește o gazetă. Stătea ghemuit în ungherul lui, ca un hoț în fața jandarmului.

Trenul porni. Englejii vorbeau înaintea și căutau unde anume fuseseră luptele. Și dintr'odată când își întinse unul din ei brațul arătând un sat din zare, ofițerul Prusian zise în franțuzește, întinzându-și picioarele și răsturnându-se pe spate:

«Am omorit *touazeci* de Franțuji în sat acela. Am *brins* mai mult de-o sută de *bri-zonieri*.»

Englejii, curioși se știe, întrebă îndată:

«*Aoh!* cum îi zice satului aceluia?»

Prusianul răspunse :

«Pharsbourg.»

Apoi :

«I-am înhațat de urechi pe stricații ăștia de Franțuji».

Și-l privi pe domnul Dubuis, râzând cu mândrie'n barbă.

Trenul alerga, trecând mereu prin cătunuri pline de soldați. Se vedeau pretutindeni Nemți: dealungul drumurilor, la marginea câmpiilor, în piceoare pe la porți, ori stând de vorbă dinnaintea cafenelelor. Acopereau pământul ca lăcustile din Africa.

Ofițerul întinse mâna :

«Dac 'ași fi avut eu *gomanda*, ași fi luat Parisul, ș'ași fi ars tot, ș'ași fi omorît pe toată lumea. Să nu mai rămâie nici un Franțuz!»

Englezii făcură, așa de politeță :

«Aoh *yes*.»

Prusianul adăugă :

«În douăzeci de ani toată Europa, toată, are să fie a noastră. *Brusia* e cea mai tare.»

Englezii, îngrijați, nu mai răspunseră.

Fetele lor nu mai spuneau nimic, păreau de ceară, între favorițele lungi.

Atunci ofițerul Prusian prinse a râde, și răsturnat mereu pe spate începu a face zeflemele. Zeflemisea Franța strivită; injura pe dușmanii învinși; își bătea joc de Austria care fusese bătută odinioară; lua în batjocură apărarea crâncenă și zadarnică a ținuturilor; râdea de chipul cum trăgea artileria. Spuse că Bismarck are să clădească un oraș de oțel din tunurile luate de la Franțuji. Și deodată își puse cizmele lângă coapsa domnului Dubuis, care își întoarse ochii și se înroși până'n urechi.

Englezii păreau că nu bagă de seamă; ca și cum s'ar fi închis, cât ai clipi, în insula lor, departe de vuetul lumii.

Ofițerul își luă pipa din gură, și privind-o țintă pe Franțuz, zise:

«N'aveți cumva tutun?»

Domnul Dubuis răspunse:

«Nu, domnule»

Neamțul făcu:

«Te rog, *gând* o sta trenul, să te duci să-mi cumperi.»

Și începu a râde iar:

«Am să-ți dau un bacșiș.»

Trenul flueră și-și încetini mersul. Trecu pe dinaintea unei gări arse ; apoi se opri.

Neamțul deschise ușa și luându-l pe domnul Dubuis de un braț îi spuse :

«Haide, du-te și-mi gumpără, iute, iute !»

În gară era un detașament prusian. Unii dintre soldați stăteau înșirați în picioare, de-a lungul gardului de ostrețe, și priveau. Mașina începuse să fluere de plecare. Și deodată domnul Dubuis sări jos, și cu toate semnalele șefului de gară să rezezi în compartimentul vecin.

Era singur ! Așa de tare-i bătea inima că-și deschise jiletca ; își șterse deacolo fruntea gâfâind.

Trenul se opri, din nou, într'o stație. Și dintr'odată ofițerul răsări la ușa și se sui ; iar după dânsul intrară, îndată, cei doi Englezi, împinși de curiozitate.

Neamțul se așeză în fața Franțuzului și zise râzând iarăși :

«N'ăți *foit* să-mi cumpărați tutun.»

Domnul Dubuis răspunse :

«Nu, domnule.»

Trenul plecase.

Ofițerul zise :

«Am să vă tai mustețile ca să-mi umplu pipa.»

Englezii, tot așa de liniștiți, priveau fără să clipească.

Neamțul îl ș'apucase, cu două degete, de musteți și le trăgea ; dar Frățuzul dintr'o lovitură cu dosul mânei, îi dădù în sus brațul, și apucându-l de guler îl răsturnă pe canapea. Apoi, nebun de mânie, cu tâmplele umflate, cu ochii însângerați, — zugrumându-l c'o mână, începù să-l izbească năprasnic în față. Prusianul se bătea, să zmuncea să-și scoată sabia, încercă să-și strângă în brațe vrășmașul de deasupra. Dar domnul Dubuis îl strivea sub greutatea cumplită a pântecelui său, și-i cără fără odihnă, pe nerăsuflata nemai ținînd, socoteală unde-l lovește. Curgea sânge. Neamțul, gâtuit, horcăia, își scuipe dinții, încercă în zadar să-l zvârlă pe omul acesta cât un butoi, pe omul acesta îndârjit care-l omorâ.

Englezii se ridicaseră și se apropiaseră să vadă mai bine. Stăteau în picioare, curioși ucru mare, și nu-și încăpeau în pele de bu-

curie; gata să pue rămășag pentru, sau împotriva ori căruia dintre ei.

Și deodată domnul Dubuis, sleit de puteri, se ridică și se așeză la locul lui, fără să spuie niciun cuvânt.

Prusianul eră atât de înspăimântat, rămăsese atâta de prost, de mirare și de durere, că nu se mai repezi asupra celuilalt. Când putu să-și tragă sufletul, zise:

«Dacă nu voești să-mi dai satisfacție, cu *bistolul*, am să te omor».

Domnul Dubuis răspunse:

«Bucuros. Când voești.»

Neamțul făcù:

«Iată târgul Strasburg, am să-mi iau martori doi ofițeri, avem vreme până când pleacă trenul.»

Domnul Dubuis, care găfâia ca și mașina, zise Englezilor:

«Voiți să fiți martori?»

Amândoi răspunseră:

«Aoh yes!»

Trenul se oprì. Prusianul, cât ai bate 'n palme, găsi doi camarazi cari aduseră pistoalele, și o luară cu toții spre meterezuri.

Engleji, tot mereu, își scoteau ceasornicile, mergeau repede, grăbeau pregătirile, se uitau acuși-acuși, să vadă câte ceasuri îs, să nu scape trenul.

Domnul Dubuis nu pusese niciodată mâna pe pistol.

Il așezară la douăzeci de pași de Prusian. Cine-va îl întrebă :

«Ești gata ?»

Răspunzând «da domnule», băgă de seamă că unul dintre Engleji își deschisese cortelul ca să se apere de soare.

Un glas comandă :

«Foc !»

Domnul Dubuis trase, la întâmplare, fără să aștepte, și-l zări pe Prusian, clătinându-se pe picioare, ridicând brațele și prăbușindu-se țeapăn, cu fața la pământ.

Unul dintre Engleji, dădu drumul unui «Aoh !» plin de bucurie, de curiozitate mulțumită și de nerăbdare fericită. Cellalt, care sta cu ceasornicul în mână, îl înhăță pe domnul Dubuis de braț, și prinse a alerga, în pas gimnastic, spre gară.

Întâiul făcea, alergând cu pumnii închiși, cu coatele lipite de trup :

«Unu ! doi ! unu ! doi !»

Și măcar că le erà pânțelece mare, alergau tustrei, — alergau alătura, ca trei arătări, dintr'o gazetă de glume.

Trenul tocmai plecà. Săriră în vagonul lor. Și Englezii scoțându-și șăpcile de călătorie, le ridicară și le fluturară ; apoi răcniră de trei ori :

«*Hip, hip, hip, hurrah !*»

Și după asta, îi întinseră domnului Dubuis cu seriozitate, — unul după altul, — mâna dreaptă și se așezară în ungherul lor, alătura.

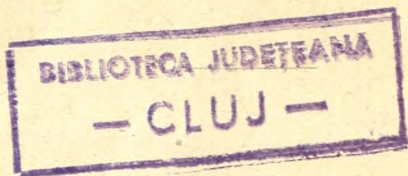

TABLA DE MATERII

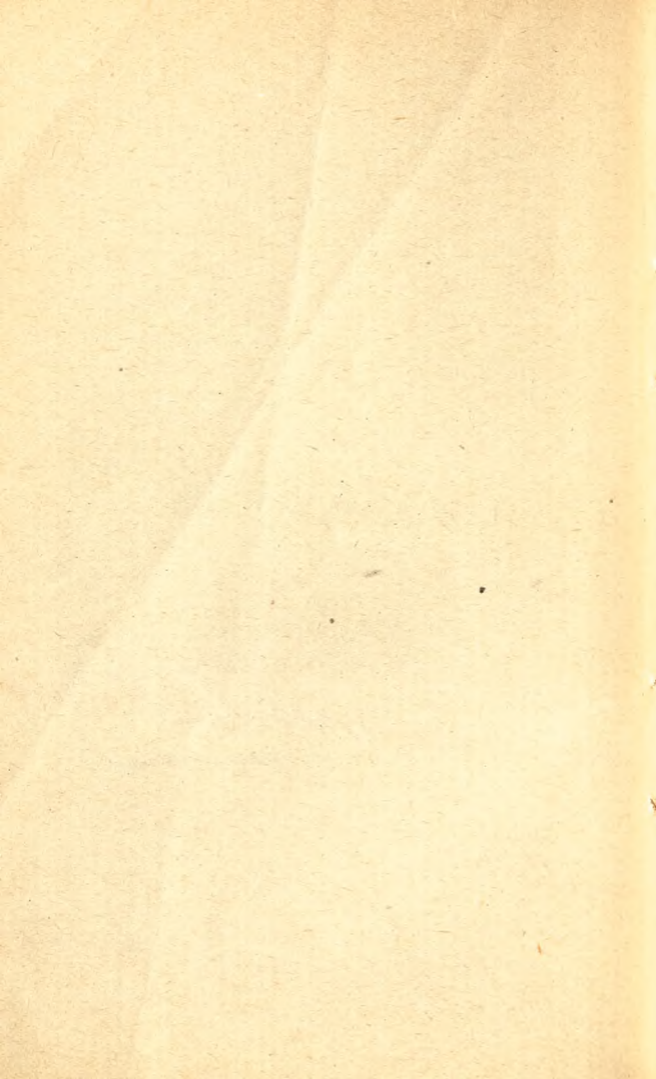

TABLA DE MATERII

	<u>Pag.</u>
Cei dintâi fulgi	7
Cine știe	25
O văduvă	53
Juvaericaele	67
Un duel	83

AUTORII CLASICI

Alecsandri V. — Poezii	1.50
— Teatru, vol. I	1.50
— Teatru, » II	1.50
— Teatru, » III	1.50
— Teatru, » IV	1.50
— Teatru, » V	1.50
— Proză	1.50
— Poezii populare ale Românilor	1.50
Alecsandrescu Gr. — Versuri și proză	1.25
Bălcescu N. — Istoria Românilor supt Mihai- Viteazul	1.50
Bolintineanu D. — Poezii	1.50
Creangă I. — Opere Complete	1.50
Eminescu M. — Geniu Pustiu	1.50
Eminescu M. — Poezii postume	1.50
— Poezii	1.50
— Scrieri politice și literare	1.50
— Literatură populară	1.50
Filimon N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
Ispirescu P. — Legende sau Basmel Româ- nilor	1.50
Ispirescu. P. — Poveștile unchiașului sfântos	1.50
Negruzzi C. — Proză.	1.50
Odobescu Al. — Opere complete vol. I	1.50
— Opere complete, vol. II	1.50
Pann Anton. — Opere complete	1.50
V. Stamati, V. Cârlova, N. Nicoleanu. — Opere complete	1.50

Din autorii clasici se găsesc și în ediție de lucș, afară
de Geniu Pustiu, Poezii Postume și Poezii de Eminescu
cu prețul de lei 3. — volumul.

Biblioteca Minervei

a 30 bani numărul

Cuprinzând atât opere datorite scriitorilor noștri celor mai de merit, precum și traduceri, după capodoperile străinătății.

Lipsa unei asemenea biblioteci, conștiințios întocmită, și românește redactată, se simțea prea mult, ca publicul cititor să mai poată aștepta.

Dacă «Bibliotecile» de până acum, întemeiate numai în vederea câștigului bănesc, și-au creat cititorii lor, cu atât mai mult avem încrederea că BIBLIOTECA MINERVEI, ale cărei scopuri sânt din cele mai curate, își va crea pe ai săi. Spre acest scop, BIBLIOTECA MINERVEI necruțând nici un sacrificiu :

VA APĂREA LA DATE FIXE ȘI NESCHIMBATE, VA PUBLICA ADEVARATE LUCRARI DE MERIT, și nu va nesocoti nici una din cererile cititorilor săi.

Librăria editoare «MINERVA»
B-dul Academiei 3. — București